

Orlova Elena A.

Candidate of Pedagogical Sciences
Head of Foreign Languages Department

Diagilieva Liudmyla D.

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor
Associate Professor of Foreign Languages Department
faculty №1

Kharkiv National University of Internal Affairs
(Kharkiv, Ukraine)

**INNOVATIVE TECHNOLOGIES OF FOREIGN LANGUAGES
TEACHING IN THE CONTEXT OF PROFESSIONALLY-ORIENTED
TRAINING**

Abstract

According to the concept of “innovative technologies” didactic conditions for their implementation to the high school professional educational process for the purpose of teaching foreign languages are presented in the article.

Keywords: innovative technologies, professionally-oriented training, educational process, professional education.

Орлова О.О.

кандидат пед. наук
заведующая кафедрой иностранных языков

Дягилева Л.Д.

кандидат пед. наук, доцент
доцент кафедры иностранных языков
факультет №1

Харьковский национальный университет внутренних дел
(г. Харьков, Украина)

ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ПРЕПОДАВАНИИ
ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ В УСЛОВИЯХ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-
ОРИЕНТИРОВАННОГО ОБУЧЕНИЯ

В соответствии с концепцией «инновационных технологий» в статье представлены дидактические условия их внедрения в учебный процесс вуза с целью преподавания иностранных языков.

Keywords: инновационные технологии, профессионально-ориентированное обучение, процесс обучения, профессиональная подготовка

Орлова О.О.

кандидат пед. наук
завідувач кафедри іноземних мов

Дягілева Л.Д.

кандидат пед. наук, доцент
доцент кафедри іноземних мов
факультет №1

Харківський національний університет внутрішніх справ

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ
В УМОВАХ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ

Нові соціально-економічні перетворення, гуманізація змісту освіти, входження навчальних закладів у ринкові відносини, бурхливі зміни в інформатизації суспільства обумовили потребу оновлення освітнього середовища [7, 10,11,12, 13]. Метою професійної освіти стає загальний і професійний розвиток особистості, її професійна культура, інтелектуально-творчий потенціал. Якісна освіта має виховувати інноваційну особистість, здатну сприймати і творити зміни, спроможну осягнути потреби в інноваціях та їх продукувати [10].

Сучасність настійно вимагає перетворювати навчальний процес на плідну, творчу, конструктивну, взаємно-зацікавлену взаємодію, синтез навчання й самонавчання, пізнання і діяльності, мотивації та інтересу, освоєння набутого досвіду й продукування нового. В такому розумінні навчання не обмежується віком чи роками, «відбутими» у навчальному закладі, але стає довічною (long-life) життєвою потребою і способом самоздійснення в світі [8, с. 4].

Вихід України на міжнародну арену, процес глобалізації, інтенсифікація міжнародного спілкування у багатьох сферах суспільного життя, зокрема професійної потребує підготовки таких фахівців, які б володіли принаймні однією з іноземних мов [13], що потребує удосконалення змісту і засобів організації мовної освіти в умовах професійно-орієнтованого навчання.

Удосконалення мовної освіти в Україні на сучасному етапі її соціального розвитку відбувається у спосіб визнання головних принципів європейської вищої освіти відповідно до існуючого Європейського шаблону вивчення іноземних мов [6]. Відповідно до цього шаблону вивчення іноземних мов спрямовується на практичну міждисциплінарну і професійну орієнтацію занять з іноземної мови, в центрі уваги якої – студент. Результат навчання - формування і розвиток основних навичок та вмінь у соціальному та професійному спілкуванні, а також стратегій самостійного вивчення іноземних мов [9, с.4]. Наявність шаблону у

вивченні іноземних мов дозволяє студенту будь-якої країни чітко визначити власний рівень володіння іноземною мовою відповідно до європейських стандартів з метою вільного пересування та навчання в межах вищих навчальних закладів, які належать до Болонської угоди [12].

У сучасній педагогіці відомі два шляхи осучаснення навчального процесу. По-перше, це модернізація вже існуючого, традиційного навчання, його переорієнтацію на ефективну організацію засвоєння певних соціальних зв'язків, досягнення чітко фіксованих еталонів. По-друге, це інноваційний підхід до навчального процесу, де головною метою є особистісний розвиток тих, хто навчається, і щонайперше – їхня здатність опановувати новий досвід на ґрунті цілеспрямованого формування творчого й критичного мислення, рольового та імітаційного моделювання, пошуку й визначення особистих сенсів тощо [8, с. 36]. Багато педагогів пов'язують розвиток інноваційних властивостей майбутніх кваліфікованих фахівців із запровадженням інноваційних педагогічних та виробничих технологій у професійній освіті [2, 14, 15, 16, 19, 23, 24]. Вищезазначене потребує від керівників ВНЗ професійної освіти та викладачів оновлення змісту навчання, нової орієнтації цілей, принципів, оцінювання набутих знань, впровадження інноваційних технологій навчання.

У професійному навчанні вже добре зарекомендували себе технології проблемного навчання, ситуативного моделювання, ділової гри, розвивального навчання, колективного та групового навчання, розвитку критичного мислення, програмованого навчання, інтерактивного навчання, модульного навчання, мотивації успіхом, сугестивного навчання, рівневої диференціації, а також кейс-технологія, проектна технологія, інтегральна педагогічна технологія і т. ін. Проте, дослідники все ж відмічають, що у впровадженні даних технологій часто спостерігається безсистемність, слабка врахування наявних умов та профілю підготовки, бездумне запозичення досвіду тощо. Учні й педагоги часто не готові до

інноваційного навчання. Запровадження інновацій не супроводжується глибоким теоретичним аналізом, експериментальною перевіркою їх ефективності [2].

Удосконалення мовної підготовки у умовах професійно-орієнтованого навчання зазвичай пов'язується педагогами з розробкою і впровадженням інноваційних технологій при реалізації комунікативного підходу. Проте, зауважується на важливості брати до уваги історичний досвід та традиції викладання іноземних мов, які довели свою ефективність і були перевірені часом, моральну специфіку, особливості сприйняття нового у певному соціокультурному середовищі [15].

Незважаючи на значний добуток авторів у розробці, впровадженні і дослідженні ефективності інноваційних технологій у сучасному науковому педагогічному просторі ще недостатньо висвітлено проблему застосування інноваційних технологій у викладанні іноземних мов в умовах професійно – орієнтованого навчання.

Проаналізуємо сутність самого поняття «Інноваційна технологія». Власне поняття «технологія» в педагогічній літературі визначається на різних рівнях: 1) загальнодидактичному (на якому технологія навчання є синонімом дидактичної системи, що включає сукупність цілей, змісту, засобів, методів навчання і навіть алгоритму діяльності суб'єктів процесу); 2) суто методичному (предметному) на зразок приватних методик (тобто як сукупність методів і засобів для реалізації певного змісту в межах одного класу); 3) елементарному (модульному) (технологія окремих елементів навчального процесу) [18]. Під впливом поширення системного підходу у 70-80 роках зміст поняття «технологія» зазнав суттєвих змін. Термін почали тлумачити як «системний метод створення, застосування й визначення всього процесу навчання і засвоєння знань з урахуванням технічних і людських ресурсів та їх взаємодії, який ставить своїм завданням оптимізацію освіти» [5]. Безліч тлумачень цього терміну

різними науковцями все ж дозволяє визначити окремі напрямки. По-перше, слово технологія в психолого-педагогічній літературі може використовуватися як «методика» чи «форма організації навчання». По-друге, 2) як сукупність форм, методів, заходів, які використовуються в певній дидактичній системі; По-третє 3) як певна сукупність педагогічних засобів, послідовне впровадження яких спрямовується на одержання діагностичної мети [5].

Автори А. Арістова, Х. Бахтіярова, С. Волобуєва визначають освітню, педагогічну та навчальну технології. На їх думку, під освітньою технологією слід розуміти упорядковану систему дій, що призводить до гарантованого досягнення цілей освіти (напр. концепції освіти, освітні системи, тощо). Педагогічна технологія (технологія навчання у широкому розумінні) – це упорядкована система дій, виконання яких призводить до гарантованого досягнення педагогічних цілей, (напр. проблемне навчання, кредитно-модульне, розвивальне тощо). Технологія навчання – це педагогічно, валеологічно (від латинського слова valeo – здоров'я; валеологія – галузь знань про індивідуальне здоров'я як індивіда, так і суспільства в цілому) та економічно обґрунтований процес гарантованого досягнення результатів навчання. Технологія навчання являє собою сукупність методів та засобів для реалізації певного змісту навчання у межах одного предмета чи окремих різновидів навчальної діяльності учня, «систему форм, методів, засобів, які реалізують зміст навчання й спрямовуються на досягнення діагностично заданої мети» [8, с. 36].

У зарубіжній педагогіці навчальна технологія охоплює безліч різних видів і назв, таких як: електронне навчання (е-навчання), навчальні технології, інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) в освіті, мультимедійне навчання (multimedia learning), технологічно-розвинене навчання (TEL), керування з використанням комп'ютера (CBI), комп'ютерне навчання (CBT), комп'ютерне інструктування, Інтернет-

навчання (ІВТ), гнучке навчання, веб-навчання (WBT), інтерактивне навчання, цифрова навчальна співпраця, розподілене навчання, комп'ютерно-опосередкована комунікація, кібер-навчання, і мульти-модальне навчання, віртуальне навчання, особисте навчальне середовище, мережеве навчання, віртуальне навчальне середовище (так звані навчальні платформи), м-навчання, повсюдне навчання, цифрова освіта тощо [3].

У вітчизняній вищій професійній освіті розрізняють такі технології навчання, як: інтерактивні технології, технологію розвивального навчання, кредитно-модульну технологію, MultiMedia технологію, технологію зовнішнього стандартизованого тестування, технологію дистанційного навчання, проектну технологію [14].

Оскільки предметом нашого дослідження є інноваційні технології, ми вважаємо доречним визначити поняття «інновація». Так, у словниках найчастіше зустрічається таке визначення, як «зміна, утворення нового, результат змін» [21]. «Інноваційні технології навчання – цілеспрямовані, систематичні й послідовні впровадження у практику педагогічної діяльності оригінальних, новаторських способів та прийомів педагогічних дій і засобів, що охоплюють цілісний навчально-виховний процес від визначення його мети до очікуваних результатів» [8, с. 155].

Вивчаючи передовий досвід використання інноваційних технологій у мовну освіту майбутніх фахівців доходимо висновку про переважне застосування останніми таких технологій, як: подіумна дискусія, панельна дискусія, форум, колоквиум, круглий стіл, симпозіум, дебати, ток-шоу, інтерв'ювання, технологія акваріуму, “мозковий штурм”, синектика, проектні технології, розробка портфоліо, кейси, рольові ігри, презентації, технології моделювання ситуацій, комунікативні тренінги, створення дерева рішень, постер-сесія, віртуальна екскурсія тощо [16].

Аналіз психолого-педагогічної літератури дозволяє дійти висновку про те, що поняття інноваційні та інформаційні технології, часто

ототожнюються авторами. Проте, навіть якщо впровадження інформаційних технологій, безумовно вважається інновацією, поняття «інноваційні технології» має більш широке поле застосування, зокрема у мовній підготовці майбутніх фахівців.

Розглянемо впровадження інноваційних технологій у процес навчання, яке на думку А. Маслоу та К. Роджерса має певні принципи. До таких принципів, на думку авторів належить диференціація навчання, розвиток та самореалізація творчих здібностей, визнання провідної ролі мотивації навчання, повага до особистості, активізація та інтенсифікація в навчанні. Впровадження інноваційних технологій у мовну підготовку майбутніх фахівців забезпечує реалізацію певних принципів організації навчально-пізнавальної діяльності тих, хто вчиться. Говорячи про навчання англomовної презентації студентів економічних напрямків Ю. Авсюкевич визначає такі принципи, як: принципи мотиваційної достатності, культурологічності, практичної реалізації комунікативної компетенції, зануреності у предметний зміст навчання, предметності та інтегрованості навчання чотирьох видів мовленнєвої діяльності, автономії творчої навчальної діяльності, творчої співпраці [1].

Для здійснення ефективної викладацької діяльності викладач повинен мати певні професійні компетенції. До них автор П. Перену відносить такі компетенції, як: створення ситуацій навчальної діяльності та контролю, відповідальність і дотримання етичних норм, інтегрування знань й культури в процесі навчання, коректне спілкування мовою навчання, проектування навчання і контролю, самоосвіта, управлінські вміння, ефективне керування навчальним процесом, реалізація диференційованого підходу, впровадження інформаційнокомунікаційних (інформаційно-комунікаційних) технологій, участь у діяльності освітнього співтовариства, робота в команді [22, с.65]. Автори А. Арістова, Х. Бахтіярова, С. Волобуєва говорять про те, що впровадження інноваційних технологій

висуває нові вимоги до викладача, який повинен: діагностувати цілі навчання, виховання та особистісного розвитку; глибше володіти навчальним предметом; моделювати професійну діяльність майбутнього фахівця за умов професійного навчання; визначати й цілісно прогнозувати структуру навчального процесу; організовувати самостійну та самоосвітню роботу студентів для підготовки до лекцій, семінарів, лабораторних та практичних занять; розробляти опорні конспекти та структурно-логічні схеми для ефективно побудови лекцій; створювати принципово нові різновиди наочних засобів (раціональної наочності); вільно володіти методами проблемного розвивального навчання (активними методами); знати та вміти диференціювати групову роботу або індивідуальні заняття з використанням комп'ютерів тощо [8, с.29]. Безумовно, кінцевий результат навчання досить багато залежить від професіоналізму викладача, наявності у останнього компетенцій із здійснення викладацької діяльності. Проте, не слід забувати, що результативність навчальної діяльності залежить як від зовнішніх, так і від внутрішніх чинників. Зазвичай до зовнішніх чинників відносять особливості реалізації функцій управління навчанням (планування, організацію, мотивацію, інформаційна функція, контроль, аналітика), методи та форми навчання, види завдань. До внутрішніх чинників належать психологічні особливості тих, хто навчається. Таким чином, впровадження інноваційних технологій у викладання будь - якої дисципліни професійного циклу має здійснюватися у спосіб інтегрування в процесі навчання особистісні та професійні цілі майбутніх фахівців (їх професійна та творча самореалізація), суспільні та освітні цілі (засвоєння освітніх стандартів з певної спеціальності). Що надає особливого сенсу навчанню, сприяючи ефективності навчального процесу.

Впровадження інноваційних технологій майбутніх фахівців, передусім, є певною системою дій та взаємодій активних учасників процесу навчання,

які забезпечують досягнення певного результату. Але, яким чином програмувати ту чи іншу систему дій? Передусім, перш ніж обрати або розробити ту чи іншу інноваційну технологію, викладач має визначитися з тим, яку модель навчання він обирає: предметно-зорієнтовану або особистісно зорієнтовану.

Для цього йому належить визначити наступні ключові моменти: хто домінує у навчальному процесі, як оцінюються результати діяльності, яким чином здійснюється мотивування та враховується власний досвід тих, хто навчається [8, с. 35].

Підсумовуючи, можна зробити певні висновки. Впровадження інноваційних технологій у мовну підготовку майбутніх фахівців являє собою «технологічну структуру» процесу навчання дисципліни професійного циклу (у нашому випадку - іноземної мови).

Така структура є системою дій, операцій, способів, засобів, технік, функцій учасників навчально-виховного процесу (майбутніх фахівців та вчителів) на основних етапах вивчення іноземної мови. Маючи на увазі впровадження певного професійного, мовленнєвого та мовного змісту інноваційна технологія розробляється або обирається на підставі «моделі організації навчального процесу у вищій школі» [4] і має забезпечити:

1) дидактичну реалізацію в процесі навчання результативності всіх її блоків: цільового та мотиваційного, теоретико-методологічного, змістовно-технологічного, рефлексивно-аналітичного, результативно-оцінювального; 2) зближення процесу навчання з професійною діяльністю (змістовий та процесуальний аспекти).

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Авсюкевич Ю.С. Принципи навчання англомовної презентації студентів економічних напрямків/ Ю.С. Авсюкевич // Іноземні мови. – 2008. - №1. – С. 25-30.
2. Артюшина М. В., Романова Г. М., Пуховська Л. П. Сучасні педагогічні технології професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників. // Наукове забезпечення розвитку освіти в Україні: актуальні проблеми теорії і практики (до 25-річчя НАПН України). Збірник наукових праць. - Київ: Видавничий дім «Сам», 2017. – С. 313-320.
3. Василенко О.В. Поняття навчальної технології в зарубіжних педагогічних дослідженнях Електронний ресурс <http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/3046/1/%D0%92%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%9E.%20%D0%92.pdf>
4. Волкова Н.П. Моделювання професійної діяльності у викладанні навчальних дисциплін у вишах: монографія / Н.П. Волкова, О.Б. Тарнопольський; за заг. та наук. ред. О.Б. Тарнопольського. – Дніпропетровськ: Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля, 2013. – 228 с.
5. Гончаренко С.У. Технологія навчання // Український педагогічний словник. – К. : Либідь, 1997 – С.331.
6. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. видання доктор пед. наук, проф. С.Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
7. Закон України «Про вищу освіту» - Режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
8. Інноваційні технології навчання: Навч. посібн. для студ. вищих технічних навчальних закладів / [Кол. авторів; відп. ред. Бахтіярова Х.Ш.;

наук. ред. Арістова А.В.; упорядн. словника Волобуєва С.В.]. – К. : НТУ, 2017. – 172 с.

9. Іщенко О. Вивчення англійської мови в умовах вступу України у європейський освітній простір / О. Іщенко, О. Матвіяс. // Вісник Львівського університету. –2009. –№25. –С. 353–357.

10. Концепція розвитку освіти України на період 2015 - 2025 років. проблеми, досвід та перспективи – Режим доступу <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptsiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>

11. Кремень В. Г. Проблеми якості української освіти в контексті сучасних цивілізаційних змін / В. Г. Кремень // Український педагогічний журнал. - 2015. - № 1. - С. 8-15.

12. Міністерство освіти і науки України (2004) Наказ Міністерства освіти і науки України №49 від 23.01.2004 р. «Про затвердження Програми дій щодо реалізації положень Болонської декларації в системі вищої освіти і науки України на 2004-2005 роки». <http://www.mon.gov.ua/education/higher>.

13. Національна доктрина розвитку освіти у XXI столітті [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>)

14. Педагогічні технології в підготовці вчителів : навч. посіб. / І. Ф. Прокопенко, О. М. Іонова, В. І. Євдокимов [та ін.] ; Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди ; за ред. І. Ф. Прокопенка. – 3-тє вид., допов. і переробл. – Харків : ХНПУ, 2018. – 457 с.

15. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті / [С. О. Сисоєва, А. М. Алексюк, П. М. Воловик, О. І. Кульчицька, Л. Є. Сігаєва]; Академія педагогічних наук України; Інститут педагогіки і психології професійної освіти ; С. О. Сисоєва (ред.). –К. : ВІПОЛ, 2001. – 502с.

16. Полікарпова Ю. О. Традиції та інновації у викладанні іноземних мов в умовах інтеграції України до світової спільноти [Електронний ресурс] /

Юлія Олександрівна Полікарпова. –2004. – Режим доступу до ресурсу:
<http://www.academia.edu/2079153/>.

17. Пометун О.І. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід /О.І. Пометун, Л.В. Пироженко.– К.: А.С.К.,2004.–192 с.

18. Психолого-педагогічні аспекти реалізації сучасних методів навчання у вищій школі: Навч. посіб. / За ред.М.В.Артюшиної, О. М. Котикової, Г. М. Романової. — К.:КНЕУ, 2007. —528 с. С. 29)

19. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: Учеб. пособие. – М. : Народное образование, 1998.

20. Теорія і практика впровадження інноваційних технологій навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників: монографія / [Лузан П.Г., Манько В. М., Нестерова Л. В, Романова Г. М.]; за заг. ред. Г. М. Романової. – К. : ТОВ «НВП Поліграфсервіс», 2014. – 216 с.

21. Dictionnaire français en ligne - langue française - LEXILOGOS
Електронний ресурс <https://www.cnrtl.fr/definition/innovation>

22. Perrenoud P. Dix nouvelles compétences pour enseigner, Issy-les-Moulineaux: ESF, 2004. – 79 p.

23. Rogers E. M. Diffusoin of innovations / Rogers E. M. – Free Press, 1983. – № 4.

24. Selwyn N. Education and Technology: Key Issues and Debates. London: Continuum International Publishing Group (2011)